

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Naročnice in laserato sprejema upravitelje v Katol. Tiskarni, Kopitarjeve ulice št. 2.

Rekopisni ne vračajo, ne frankovana pisma ne vprejemajo.

Uredništvo je v Semeniških ulicah št. 2, 1., 17.

Izhajevsak dan, izvzemli nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

Pa pošti prejemam:

zelo leto naprej 26 K — h
pol leta 13 K — h
štiri 6 K 50 — h
mesec 2 K 80 — h

V upravitelje prejemam:

zelo leto naprej 20 K — h
pol leta 10 K — h
štiri 5 K — h
mesec 1 K 70 — h

Ka pošiljanje na dom 20 h na mesec.

Štev. 273.

V Ljubljani, v četrtek, 27. novembra 1902.

Letnik XXX.

Po deželnozborskih volitvah.

II.

Nas seveda pred vsem zanimajo volitve na slovenskem Štajarskem in Korotanu.

Če te primerjamo s tem, kar smo prej splošno rekli, vidimo, da zmaga ni mogla biti bogve kako sijajna. Niti z ene niti z druge strani ni bilo dosti slišati o volivnih shodih, in če smo njihove liste v roke vzeli, nič niste živahnosti, tiste zgovornosti, tistega ognja, ki je potreben za časa volitev. Drugoče treba delati v naših dneh, ko so nasprotniki takó gibčni, takó delavni, drzni in nasilni!

Kar se tiče Štajarske posebej, moramo reči, da niso volitve v kmečki skupini naredile nikakega veselega vtisa. Prvič so imeli „Štajarčevi“ pristaši primeroma jako mnogo volivnih mož — kakor je tudi število naročnikov njegovih za čuda veliko, — drugič pa vse nekam nejasno. Kakove stranke in barve sta bila prav za prav kandidata gg. Apat in Zdošek v celjskem kmet-skem okraju, ki sta brez vsega hrupa nenkrat stopila pred javnost in precejšnje število glasov dobila, še danes ne vemo. Nič jasnosti, nič enotnosti, nič trdne organizacije!

Mi menimo takó: Ko bi na Štajarskem ničali vsaj ne mnogo liberalcev ne bilo, bi želeli in svetovali na vso moč, da naj nikar ne razburjajo duhov, naj si daleč daleč želé „kranjski prepír“, naj lepo vzajemno branijo slovensko stvar, ki je brambes res potrebna. Ker pa vidimo, da je na Štajarskem dosti liberalizma, nevarnega liberalizma, ki se javlja v umazanem „Narodu“ in drugod, mislimo, da je zadnji čas, da se zasnúje krepka narodna, s socialnim duhom prešinjena, na krščanskem temelju stoječa organizacija. Tega se pa nekoji strahno bojé, češ, da ne bi koga od sebe odbili. Da, saj pravimo: ko bi nasprotnikov že ne bilo, ne kazalo bi jih delati. Toda če že so, če je cela dežela takó preplavljena z njimi, kakor je volitev pokazala, potem, čem dalje se ne boste zavarovali pred njimi, tem bolj se bodo razpasili in vam čez glavo zrasli. In organizirali se boste, ko bo že več kot pol izgubljenega. Ko bi bili to že pred leti storili, bi danes ne bilo takó zmedeno v deželi in „Štajarčev“ vpliv bi nikdar ne bil tolik. In čem dalje boste odlašali, tem slabše bo! — Mnogi dobromisleči menijo, če nič pozitivno ne delamo, ne vzdramimo nasprotnikov. Takó smo tudi mi časih mislili. Toda skušnja drugače kaže. Na Francoskem, kjer se duhovščina takó malo s politiko vtika in torej nasprotnikov nič ne „izziva“, bi človek pričakoval, da bodo cerkev v miru pustili, če je že ne govali. V resnici pa vidimo, kakó je: Čim pohlevnejši so katoličani, tem drznejši sovragi. Videatis consules, da ne bo takó tudi pri vas!

Nekoliko težave pri enotni organizaciji na Štajarskem dela to, ker imajo dve središči: Maribor in Celje. No, pa če bo sicer edinost, se bo ta težkoča pri dobri volji že tudi kako premagala.

V srce boleti mora vsakega Slovenca tudi volitev v spodnjestajarskih mestih. To-like zaspanosti nismo pričakovali. To nam

je nerazumljivo! Nemci, ki so absolutni gospodarji v deželi, ki imajo poslance v izobilju, napro vse sile in spravijo na noge zadnjega človeka, uboga para Slovenci pa — doma čepé. Človek bi obupal nad našo bodočnostjo!

O Koroškem se je že mnogo pisalo. Nerazumljiva in neodpušljiva zanikarnost! Kakó je to mogoče, nam ne gré v glavo! — Toda „Narod“ hoče sedaj, da je vsega kriv „klerikalizem“, da je g. Podgorc vse vodstvo nase potegnil. No dobro, pa saj so liberalci že sami jemali vajete v roko, a jih zopet popustili, ko so videli, da narodne borilce na Koroškem čaka le trpljenje, dobička pa nič. Voditelji se ne fabricirajo kar takó; vodstvo nehote preide v roke tistemu, ki dela. Duhovniki gotovo ne bodo liberalno-narodne politike uganjali, naj se tedaj zganejo n. pr. učitelji, uradniki itd.! Boste videli, če jih boste dobili v celi deželi — pet. Uradniki, ki so pri nas liberalci, so tam nemškutarji. Mar jim je za narod! Oni gledajo le navzgor, da bi kmalu naprej prišli. Saj se poznamo! Zakaj pa ni dr. Kraut narodnega vodstva koroških Slovencev v roke vzél, če mu je kaj za njegove rojake? Tak neodvisen lajik bi bil kot nalašč zato! Zakaj? Zató, ker advokatura v Kamniku več nese, kakor v Celovcu; rojaki naj bodo in se „fehtajo“, kakor hoté! — Ko bi g. Podgorc takó mislil, bi ne letal, komaj ko zjutraj šolo odpravi, na kolodvor in se vozil — trikrat na teden (!) — z železnico iz Celovca do Sinčevsi na svoje troške, bi ne plačeval s svojim denarjem še za druge, bi se ne zakopal v dolgove, da pomaga svojim rojakom, bi ne žrtvoval vsega svojega časa in svojih moči, da jim pomaga. In plačilo zato? Liberalci mu mečejo v obraz „nenasitno farško bisago!“

Faktum je, da so na Koroškem duhovniki, — kakor so bili nekdanj na Kranjskem — skoro edini in na Štajarskem po veliki večini delavci na narodnem polju. Če bi pa liberalci s svojimi podlimi napadi to dosegli, da bi se duhovniki z narodnega polja umaknili, potem bi se jela tajati in krčiti naša domovina, kakor sneg na pomladnem solncu!...

Toda duhovniki so vajeni žeti nehvaležnost za svoje dobre, po zgledu svojega božjega Uzornika, ki je ljubil svoj narod tudi, ko ga je — križal. In duhovniki ne bodo jenjali delati za narod!

In kakor je na eni strani žalostno, da je zadel tak udarec koroške Slovence zaradi popustljivosti, takó je na drugi strani tolažljivo. Ko bi bili takó slabi, bi se ne mogli več dvigniti; sedaj pa je še mogoče zgubo popraviti. In popraviti se mora, popravila se bo!

Prijatelj g. Podgorca je v pismu, objavljenem pred kratkim, že nasvetoval marsikaj koristnega v to svrhu. Da, shodi se morajo napravljati po vrsti od občine do občine in tam naj se po načrtu obravnajo vsi potrebni predmeti. Pa ne le to. V vsaki župniji se osnuj izobraževalno društvo, ki bo ohranilo in vzgajalo svoje ude za narodno in krščansko delo. — Kar se tiče listov, bi po našem mnenju morali poleg „Mira“ imeti še neki manjši, cenen, popularen listič, ki naj bi se kolikor mogoče razširil med ljudstvom. Stati bi ne smel več kakor eno krono; duhovniki naj bi ga skušali uvesti v vsako

hišo; kjer tega ljudje ne morejo, naj bi jim ga sami naročili. Tak listič je največe važnosti za probujo in organizacijo naroda. Ali pa naj bi se „Naš dom“ priredil tudi za Koroško.

Pred vsem naj se pa duhovščina sama organizuje! Dokler tega ni, tudi ljudstvo ne bo organizirano.

Gotovo pa je konečno, da imajo Slovenci na Koroškem samó potem upanje, priti kedaj do svojih poštenih pravic, ako se naslonijo na katoliške Nemce, in naj se „Narod“ desetkrat na glavo postavi! Ne mislimo, da bi morali skleniti tako zvezo z Nemci, kakor kranjski liberalci. Tako globoko tudi pri njih narodni čut nikdar padel ne bo. A v socialnih in verskih vprašanjih se naj podpirajo in naj pravične krščanske Nemce pridobijo zato, da ne bodo preganjali Slovencev. S kugo liberalstva in nemškega nacionalizma pa proč! To je jasno, kot beli dan.

Sami zase ne morejo nikdar imeti odločilne besede. Ali naj se naslonijo na liberalce, ki bi jih raje danes kot jutri v žlici vode vtopili? Mar niso katoliški Nemci delali za naše kot za svoje? — vsaj kolikor smo mogli od daleč opazovati.

In to velja deloma tudi za Štajarsko, kjer je — mimogrede rečeno — politika abstinence popolnoma brezplodna. Kdo nam je vsaj kolikor toliko pravičen, liberalci ali „klerikalci“? Ali se ne spominjate, da so liberalci katoliškega poslanca Kalteneggerja v deželnem zboru moralno pobili in uničili, ker je glasoval in govoril za slovensko celjsko gimnazijo?

Iz tega bi morali naši liberalci, če bi imeli le trohico dobre volje, izpredvideti, da je za Slovence v narodnem oziru najbolje, ako veljajo katoliška načela. Liberalci vseh vrst bi nas najraje požrli, krščanski poslanci pa so nam vedno priznavali pravico do življenja, če so tudi morali zato od svojih sorojakov trpeti.

Iz tega bi pa morali dalje logično sklepati, da so katoliška načela, načela pravice in ljubeznido bližnjega, edino prava; načela liberalizma, ki meri na zatrtje manjših narodov, pa so načela sovraštva, krivice in nasilstva. Tej logiki se mora vsakdo ukloniti, kogar strast ni s slepoto vdarila.

Če so tudi katoliški Nemci nekoliko nacionalni, jim tega ne moremo preveč zameriti. Kajti prvič imajo takó kakor mi pravico biti pošteno in pravično narodni, drugič pritiskajo nanje liberalci in nacionalci z vednim oponašanjem, češ, da so izdajalski, ako so le pravični do drugih narodnosti, in jih skušajo s tem diskreditirati in izpodkopati pri ljudstvu. — Seveda si morajo Slovenci v tej zvezi s katoliškimi Nemci dobro čuvati svojo narodno individualnost in tudi proti njim odločno zahtevati svojih pravic, ko bi jih tudi kedaj hoteli kratiti.

Po vsej pravici pa pričakujejo obmejeni Slovenci, zlasti Korošci, pomoči in podpore od nas, ki smo v središču. In to podporo jim moramo nakloniti! — Seveda bi to mnogo lažje šlo, ko bi sami domá toliko moči ne potrebo-

vali, ko bi ne imeli sovraga v svoji sredi. Ko bi ti naši nesrečni liberalci ne kopali temelja naroda, ko bi ne robovali vsiljenému tujcu, ko bi ne izdajali naše zemlje nemškemu graščaku, ko bi se ne bratili z gorenskim izdajalcem, ki je desetkrat hujši od Dežmana in ki baranta na vse plati, kako bi prodal rodno svojo zemljo tujcu — sovrugu!...

To je, kar nas uničuje, to je, kar nas zadržuje in kar nam roke veže!

Kobota boj končan, ko bota vrazja kompanija razdrta — into bo! — tedaj pohitimoz veseljem k vam, bratje, pomagat — rešit naš dom...

Razvili smo nekoliko načrta. Kjer se kaj dela, rekli smo, kjer se naporno, požrtvovalno in uztrajno dela, tam se tudi kaj stori. Ako se bo v bodoče delalo, ako nas bodo sedanje bridke izkušnje vzdramile k tem večji delavnosti, ako bo bridki poraz podkuril našo gorečnost, potem — ni bil za nas nesreča.

Kakorkoli so volitve izpadle, nič obupavanja, nič tarnanja, marveč z nezlomljenim pogumom in z novo energijo na delo za boljšo bodočnost takoj!!

Za slovanski Balkan.

Dunaj, 26. nov.

Nemiri na Balkanu so zadobili koncem letošnjega poletja značaj prave revolucije. Vsa Evropa opazuje z napetostjo stvari v slovanskih pokrajinah evropske Turške in posebno države v najbližjem sosetstvu Macedonije in Albanije se trudijo po vseh svojih močeh, da jih bodoči dogodki ne zalotijo nepripravljene.

Za nas, avstrijske Jugoslovane, nastane vprašanje, če smemo biti samo objektivni in mirni opazovalci prevratov, ki jih pripravljata tam doli najbližja bodočnost, ali če smo direktno interesirani na njih. Odgovor je jako lahak. Narod, ki čaka v Macedoniji in Stari Srbiji svojega osvobojenja, nam ni tuj; soroden nam je po krvi, po jeziku, po krščanski veri, sorodnejši celo nego Čehi ali Poljaki, s katerimi delimo usodo že toliko let in stoletij. Toda krvno in jezikovno sorodstvo bi bilo naposled vendar le „samo“ etičen, ne političen faktor. In vendar nas zanima razvoj stvari na Balkanu nič manj iz političnih kakor iz etičnih ozirav. Mi smo skrajna veja velikega jugoslovanskega naroda, čigar dom se raztega od Carigrada do Triglava.

Naša naravna, kulturna in politična zaslomba je na jugu; odtrgani od krvno sorodnega juga, bi bili odtrgani od svoje korenine, naša usoda bi bila smrt. Za nas torej ni malo važno vprašanje, kaj se zgodi jutri z zibko Jugoslovanstva, s staroslavno Macedonijo.

Direktno interesirani pa smo na razvoju Balkana tudi kakor avstrijski državljani. Mi smo prepričani, da ima Avstrija svojo bodočnost samo v Slovanstvu, če noče biti pripravna cesta berlinski politiki. Avstrija je balkanska država par excellence. Če hoče živeti, če hoče vzdržati silni naval od severa, se mora ostanjati z vso svojo težo na Jugoslovane, ki čakajo osvoboditelja. Ali dosega Avstrija ni razumela svoje mislije. Preko nje je razširila Germanija svoj vpliv na istoku in stara habsburška monarhija ni bila v svoji zunanji politiki skoro nič drugega več, nego

55.50.1

opreda Bismarckovih naslednikov. Ne samo to. Korak za korakom je izgubljala — po svoji krivdi — vpliv na Balkanu, postala je velevlast drugega reda, da nihče več resno ne računa z njo. Prišlo je tako daleč, da je nadkrilila veliko Avstrijo mala Bolgarija, med tem ko je v Albaniji izpodkopal Italija avstrijski vpliv.

Ali tudi zdaj, takorekoč ob enajsti uri, se grof Goluchowski ni pobrigal, da bi vsaj deloma popravil, kar je bilo zamujenega tokom let. Italija, Bolgarska, Srbija — države, ki so finančno v nerazmerno slabšem položaju nego Avstrija — ne štedijo ne truda ne materialnih žrtv, da pripravljajo in širijo na Balkanu teren za svojo politiko. Na račun Avstrije seveda, zakaj vsak pečen tal, ki jo pridobi svojem vplivu katerakoli država, je izgubljen za Avstrijo. V Italiji, v Bolgarski, v Srbiji so različni nacionalni odbori, ki z državno pomočjo delujejo za razširjenje vpliva, za pridobitev novih tal v evropski Turčiji. Na tak način, samo z indirektno pomočjo oficijalnih krogov, je dosegla Italija v zadnjih letih velikanskih uspehov v južni Albaniji, Bolgarska v Macedoniji in Srbija v Stari Srbiji.

Avstrija se ne gane. Edino, kar je storil grof Goluchowski doslej, je bilo to, da je naročil poslaniku v Carigradu, naj spomni časih sultana na potrebnost reform. Koliko se briga sultan za take opomine, kažejo fakta. Na tak način si pač ne pridobi Avstrija ugleda ne v Carigradu, ne pri krščanskih podanikih sultanovih.

Avstrijski Jugoslovani ne morejo pričakovati nikakoršne pomoči od Goluchowskega; skrbeti morajo sami, delati morajo na svojo roko, če nočejo, da pojdejo dogodki preko njih in preko slovanske Avstrije. V tem smislu so ustanovili jugoslovanski poslanci v avstrijskem državnem zboru komitê, ki bo skušal, kolikor bo v njegovi moči, popravljati grehe avstrijske oficijalne politike na Balkanu. Ako ne bo dosegel drugega, tedaj vsaj to, da bo opozarjal našo zasnovo politiko na njene dolžnosti, da bo predstavljal takorekoč v est avstrijske balkanske politike.

Zima je pred durmi in do spomladi bo morda vrvenje v Macedoniji in Albaniji nekoliko utihnilo. Gotovo pa je, da buknejo na spomlad nemiri v novi in s potrjeno močjo. Tedaj pa mora priti vsekakor do odločitve.

Dogodki se bližajo — Goluchowski spi.

Državni zbor.

Dunaj, 26. nov.

Spravna pogajanja.

Sinoči je zboroval odbor nemško-čeških poslancev, ki sestavlja pogoje in predloge za pravna pogajanja z vlado v Čehi. Ker je bil dr. Baernreither zadržan, ima odbor zopet danes sejo, v kateri upa dokončati svoje delo. V tem slučaju v petek odpade zbornična seja, da se prično v klubih razgovori o predlogih. Sicer pišejo češka in nemška glasila jako spravljivo, vendar ni dosti upanja, da bi se nova pogajanja končala s pravno ali vsaj s premirjem. Kakor Damoklejev meč visi nad nemškimi strankami vsenemška agitacija, ki odklanja vsako spravo s Čehi in Slovani sploh. Vlada hoče vso odgovornost prepustiti strankam, zato več ne navija ure, da se sama steče. Dr. pl. Kürber je že poročal vladarju, da je rešitev vojne predloge sedaj nemogoča. Vojaški rezervisti bodo po dvamecni vah odpušteni in vlada upa, da parlament reši vojno predlogo do novih vojaških naborov.

Nujen je sedaj samo še začasni proračun. Vlada hoče počakati do 19. decembra, ali se zbornica izmota iz goščave nujnih predlogov. Ako se zborničnim režiserjem to ne posreči, potem si vlada dovoli začasni državni proračun s § 14. in po novem letu zopet skliče državni zbor. Qui vivra, verra.

Državne podpore.

Odslek za državne podpore vlad uim je danes dopoldne brez premembe odobril vladno predlogo, ki dovoljuje 3.900.000 kron kredita za podpore vlad uim. Nekateri poslanci so zahtevali, naj bi se ta kredit zvišal. Vladni zastopnik sek. načelnik dr. vitez Roža pa je odgovoril: Vlada upa, da s tem

kreditom olajša večjo bedo, seveda ne v toliko meri, da bi se poškodovancem škoda povrnila. Ko bi pa ta kredit za najnujnejše slučaje ne zadoščal, hoče vlada od parlamenta zahtevati nov kredit.

S tem odgovorjam tudi na mnoga vprašanja s Kranjskega, da dobi deželna vlada primeren odstotek skupnega kredita, ki ga po svoji previdnosti razdeli med prizadete občine po deželi. Poslanec raznih strank se je posrečilo, da so osrednji vladi vailili nov kredit, stvar deželnih vlad, in ne poslancev, pa je, da dovoljeni kredit primerno razdele. Tudi v tem slučaju velja: Kdor trka, temu se odpre, samo da se ga odkrižajo. Važno je torej, kako poročajo posamezne deželne vlade na Dunaj. Drugo važno vprašanje je, kako se razdele podpore. Spominjam se, da je nekje neka občina dobila izdatno podporo. Poškodovani posestniki so želeli podporo v denarju, da si nakupijo semen za drugo setev. A dobili so drugo spomlad nekaj vagonov leto starega krompirja, ki je bil še za štetince proslab. Vsa podpora je šla na — gnojšče. Ker ljudje nekodi potrebujejo koruze, drugod sadnega drevja ali pa hrane in raznih semen, ki ugajajo dotičnemu podnebj, zato naj bi se podpore na podlagi poizvedeb in informacij davčne komisije razdelile v denarju na posamezne vasi. V vsaki vasi pa naj se določijo nepristranski močje, ki naj potem v dogovoru z vaščani odločijo, kaj in kje si kupijo za državno podporo. Tako bi imeli gg. okrajni glavarji manj dela in sitnosti z nekaterimi nezadovoljnimi. Ugovarja se navadno, da mnogi neso podpore v gostilne. Dvomim, da jih je 5 med sto takih malovestnih in lahkomiselnih gospodarjev in družinskih očetov, ki bi zapili podpore. A če so, potem ob novi nesreči zaslužijo — figo ali batine. Državne podpore so namenjene revežem, ki so zadolženi in bi morali stradati, ali pa posestnikom, katerih gospodarski obstanek je vsled opetovanih uim in nesreč v nevarnosti, ne pa ljudem, ki imajo morda še denar na posojilu, četudi so ti morda imeli veliko škodo vsled toče, mraza, povodnji itd. Po davkih, kar se večkrat zgodi, naj bi se te podpore delile le tedaj, ako so poškodovani posestniki vsaj približno enako imoviti, oziroma revni in a tako razdelitvijo zadovoljni. To so želje in nasveti iz krogov prebivalstva.

Za gostilničarje.

Včeraj se je zbornica bavila s plačami učiteljev na Češkem, danes z zahtevami avstrijskih gostilničarjev, ki so nedavno zborovali na Dunaju. Gostilničarji zahtevajo, naj se veljavni obrtni red predrugači in spopolni, in sicer § 38. obrtnega reda naj bi se glasil: Kdor naznani trgovinski obrt brez omejitve na določeno blago ali pa z omejitvijo, ta dobi pravico za trgovino z vsem blagom, izvzemši prodajo piva, vina in žganih pijač v zaprtih steklenicah in posodah; to pravico naj imajo izključno le gostilničarji.

Gostilničarji v mestih in trgih, ki štejejo nad 2000 duš, v kopališčih in zdraviliščih ter v krajih, kamor zahaja mnogo tujcev, pa morajo imeti spričevalo usposobljenosti. Kdor hoče dobiti koncesijo, mora dokazati s spričevalom, da je dovršil strokovno šolo za gostilničarje in da je praktično vsaj dve leti izvrševal gostilničarske posle ali da je bil vsaj štiri leta v gostilniški službi.

Na deželi sicer ni treba takega spričevala usposobljenosti, toda če hoče gostilničar z dežele v mestu dobiti koncesijo za gostilno, mora dokazati, da se je že določeno število let pečal z gostilno.

Dalje naj se premenita §§ 18. in 20. obrtnega reda in sicer v tem smislu, da se morejo dajati nove koncesije ali prenašati stare drugim osebam le v dogovoru z zadrugami gostilničarjev, ki naj imajo tudi pravico pritožbe na oblastva.

Dalje naj se predrugači § 12. zakona z dné 16. jan. 1896 gledé trgovine z živili, in sicer tako, da se kaznuje le isti, ki vedo o ma in nalašč prodaja sprideno, ponarejeno ali sploh manj vredno blago ali mu daje napačna imena. K dotičnim obravnavam pa naj se pokličejo gostilničarji kot izvedenci.

To so ob kratkem zahteve gostilničarjev, katere so danes v zbornici obširno poročali poslanci Holanský, dr. Eisenkolb, dr. Stojan, trg. minister baron Call, Jaroš, Fresl Weisskirchner, Erb in dr. Schücker. Konečno je bil skoraj soglasno sprejet Weisskirchnerjev predlog, da se vsi trije nujni predlogi izročé obrtnemu odsedu, ki naj v štirih tednih zbornici predloži poročilo v smislu predlogov.

Konec seje ob 3 uri.

Prihodoja seja jutri, na dnevnem redu je nad 50 nujnih predlogov. Katerega jutri izberó iz zaloge, o tem se morajo še dogovoriti zbornični režiserji.

† Msgr. Edvard Jan. Nepom. Brynych.

V ponedeljek dne 24. novembra 1902 je bil pokopan veliki škof, ki ga Čehi po vsi pravici primerjajo nepozabnemu Valerijanu Jirajku. Počiva na mirnodvoru v Chrastju, kjer si je že pred več leti pripravil grob in križ brez napisov; počiva poleg svojega prednika Janeza Leopolda.

Nepričakovana vest o smrti kraljevogrškega škofa Brynycha je napolnila z žalostjo vse katoliške in zlasti češke kroge. On je bil Čeh po rodu, jeziku, mišljenju in delovanju; bil je mož plemenitega srca, a ob enem tudi neupogljivega značaja. Za pravo in pravico je žrtvoval vse, kar je imel: delo, denar in zdravje. Deloval je vedno po svojem najboljšem prepričanju, osebne koristi in zločnosti ni poznal. Dasiravno je do bro vedel, da ima v sebi kal smrtonosne bolezni, ki se je utihotapila pred kakimi petimi leti, ni se za to zmenil, ter bil neutrudljiv v delu in misli: per aspera ad astra. Najbolj ga je bolelo in vznemirjalo, da so ga zlasti iz početka sovražniki lažnivo napadali in dolgo obrekovali, kakor bi bil narodni odpadnik ali vladno orodje. Češki radikalci so ga spoznali za svojega sorojaka še le tedaj, ko so videli jasno, da ga tudi vlada ne mara in da se mu je celo pretilo, da bo odslovljen. Dasiravno je bil Brynych skozi in skozi Slovan, je bil pravičen tudi do Nemcev in mir, ki bi utegnil zavladati med prvimi in drugimi, si je predstavljal le na podlagi krščanske pravičnosti. V tem smislu je govoril na katol. shodu l. 1897.: „Ne očitajte nam, da smo brezdomovinci, ker imamo Očeta v Rimu. Sv. Oče so sicer naš vodnik v večno domovino, vendar njih nauk, ki ga varujejo, je tako imeniten, da bomo-li se po njem ravnali, bomo tudi nesebični in odločni častivi in ljubitelji svoje časne domovine. Pravi sin svete cerkve je ob enem tudi najzanesljivejši sin svoje domovine, on je vdan postavi in vladarju. Ako bi katoliška vera napolnila srca vseh, bi bilo odstranjeno narodnostno vprašanje med Čehi in Nemci, bila bi uravnana ljubezen do ožje domovine in bi zavladalo srečno življenje po širni Avstriji.“ Leta 1900 je spisal „Memorandum“ in ga je predložil cesarju; v njem popisuje protikatoliško in protiaustrijsko gibanje, ki se godi od strani nekaterih Nemcev v zaprtem ozemlju in kaže, da se preganjajo zlasti tiste osebe, ki se ravno odkljujejo po svojem avstrijskem mišljenju. „Vsak Avstrijan — je rekel — mora skrbeti, da ostane Češka celotna dežela; tako se loži obranimo Prusije in se prepreči, da Avstrija ne razpade. Čehi hočejo rešiti Avstrijo in prestol in zato jih mnogi sovražijo. Teško je biti avstrijskim patriotom v XIX. stoletju. Se več. Prusaki — naši zavezniki — nam pošiljajo denar in pastore, da pridobijo lože naše nemško ljudstvo za Prusijo. Pri tem molči Dunaj, molči Berlin — naš zaveznik.“ — Ta spis Brynychov je napravil mogočni vtis v odločilnih krogih in ni se pl. Hartelnu posrečilo, izposlovati ukor za škofa v Kraljevem Hradcu. Omeniti je na tem mestu še njegov spis „Liberalizem“, v katerem jasno razkriva svoje politične nazore in kritikuje delovanje raznih politikov. Ko se je Brynych dné 20. okt. 1900. podal v Rim, mislil so nasprotniki, da ga kličejo sv. Oče na odgovor, toda goljufali so se, kakor kažejo njegova razna odlikovanja, ki jih je iz Rima prinesel.

Brynych je bil imeniten pridigar, njegovi govori so večji del izšli v tisku, on je slovel kot katehet, dopisoval je v razne znanstvene časopise in z eno besedo stal je na vrhuncu izobrazbe in je z neko lahkoto obravnaval najtežavnejša bogoslovna in moderna vprašanja, bodi si kot govornik, bodi si kot pisatelj. Živel je skromno, da je tem lože podpiral razne dobrodelne zavode. Boromeum, Albertinum, stolna cerkev in druge ustanove, to so spomeniki škofa Brynycha. Ako je videl, da se Nemci in Čehi ne morejo dogovoriti glede službe božje, postavil je koj drugega duhovnika in ga je sam vzdrževal, kakor je bilo v Trutnovu. Diplomati ni bil; bil je odkritosrčen in zato je imel sicer veliko nasprotnikov, ki so vendar visoko čislali njegove vrline, kakor kaže se-

daj sodba raznih liberalnih listov. Ako povemo še, da se je rodil 4. maja 1846. v Vlasenicah, škofije Budejovice in je bil l. 1868. posvečen v duhovnika in je na to deset let kaplanoval in je postal profesor bogoslovja, da je bil l. 1888. izvoljen kanonikom na Višegradu in 1893. škofom, popisali smo na kratko njegovo življenje in delovanje. R. i. p!

Parlamentarni položaj.

Praska „Politik“ ve poročati, da bo poslanska zbornica zborovala do 19. dec. ter imela v tem času še 15 sej. Razpravljala bo edino le o nujnih predlogih, ker Čehi nikakor nočejo odnehati, dokler jim Nemci ne predlože vsprejemljivih pravih pogojev, ter nočejo umakniti svojih nujnih predlogov. Ministerskemu predsedniku torej ne bo preostajalo nič drugega, nego s § 14. uveljaviti budgetni provizorij. Po božičnih počitnicah se snide poslanska zbornica zopet 7. januarja.

Zakon o termino-kupčiji.

Načrt o omejitvi termino-kupčije z žitom na borzi je vsled znanega sklepa poslanske zbornice moral romati nazaj v gosposko zbornico. Dobila ga je v roke dotična komisija, ki se snide k tozadevnemu posvetovanju prihodnjo soboto, dne 29. t. m. Naslednji teden se pa, tako se sedaj poroča, že vrši druga seja gosposke zbornice, ki bo definitivno sklepala o tem zakonu. Seveda ni pričakovati, da bi gosposka zbornica pritrdila sklepu poslanske zbornice o popolni odpravi terminske kupčije z žitom, ker se je že v prvi seji večina odločno izražala proti tej misli. Načrt bo vsled tega zopet romal v poslansko zbornico in tej ne bo preostajalo drugo, nego sprijazniti se z razmerami, v katerih živimo.

Razmerje mej Italijo in Avstrijo.

Vsi veliki listi imajo v Rimu svoje stalne dopisnike. Ti dopisniki so navadno člani poslaništva; zato pa moramo tudi pokladati neko važnost na izjave teh dopisnikov, ki so, če ne že morda poslaniki sami, pa vsaj v dotiki ali zvezi s poslaniki, ki dobro vedo, kaj se godi v visokih političnih krogih. Takega rimskega dopisnika ima tudi angleški list „Times“, ki izhaja v Londonu. Ta dopisnik pravi, da so se odnošaji med Avstrijo in Italijo zelo ohladili. Nastop avstrijskih oblastij proti (?) „regnicolom“ in proti njih časopisom (?), dozdeva se kakor dobro premišljen, da mora Italija najti novih pritožb. (!) Na Tirolskem, v Dalmaciji in v Istri so Italijanom nasprotni Nemci in Hrvatje. V Albaniji ne zaupa Avstrija Italiji. Ti odnošaji so nastali, ker je šel laški kralj v Petrograd. Avstrijski listi bi morali vedeti, da dokler cesar Franc Josip ne pojde na Kvirinal v Rim, laškemu kralju ne bo mogoče na Dunaj. Na Dunaju so se jezili, ker laški kralj ni prišel na dunajski dvor, v Italiji so se pa veselili nad to jezo v dunajskih krogih.

Proti tem izvajanjem je zašumelo v avstrijskih oficijozih in v svojem oficijoznem tonu so povedali vladni listi prav to, kar mi vedno povdarjamo, da je Avstrija tesno vezana v velikem prijateljstvu z Italijo, da Avstrija vedno izkazuje Italiji največje prijateljstvo in da so taka poročila v listih le izmišljotine, ki imajo namen privedi obe državi do mejsebojnega nesporazumljenja. — Hvala Bogu, da smo slišali enkrat resnično trditev tudi tam, kjer je nismo pričakovali. Sedaj mora biti pač jasno vsakomur, da se godi primorskim Slovanom tako, da niso deležni nikakih pravic, edino le vsled — prevelikega prijateljstva Avstrije do Italije. Da bi vsaj enkrat prenehalo to prijateljstvo in da bi se vladalo tako, kakor zahteva ljudstvo in — državna korist!

Francoski senat proti dvoboju.

V francoskem senatu je te dni član Maksime Lecomte vložil naslednji načrt zakona proti dvoboju: Dvoboj je prestopok. Kdor se bje v dvoboju, zapade ječi od 1 meseca do enega leta in denarni globi od 100 do 1000 frankov. Kdor v dvoboju rani nasprotnika, sme pričakovati zapora od dveh mesecev do dveh let in denarne kazni od 200 do 2000 frankov. Če pa ranjeni umre, zadene povzročitelja ječa od enega do treh let in temu primerna denarna kazen. Kajpada predlagatelj doslej še nima posebnega poročila, da dobi njegov načrt potrebno večino.

Izprememba pri ruskem vladnem listu.

Iz Petrograda poročajo: Pred nekaterimi dnevi menjali so glavnega urednika ruskega »Vladinog Vjestnika«, ki izhaja v Petrogradu. Dosedanji urednik je bil Služevski, jako odlična oseba, pesnik in ruski pisatelj, ki je bil popolnoma vešč nemškega jezika in je bil tudi prijatelj Nemcev. Na njegovo mesto je imenovan Kolakovski, znani ruski alavist. Nemški listi ga opisujejo za sovražnika Nemcev. Rojen je leta 1848, ima torej 54 let. Že kakor dijaku bila sta mu učitelj in prijatelj Katkov in Aksakov. Že takrat je deloval v vasslovanskem društvu. Leta 1878 je kot profesor ruskega jezika in literature častno zavzel svoje mesto na univerzi v Belgradu. On je hodil že po vsem Balkanu, učil se je neutrudljivo vseh jugoslovanskih narečij in vse njih literature, o katerih je pisal zanimive in učene zgodovinske razprave. Njegovo delo ga je privedlo do najvišjih časti, katerih more biti odeden kak pisatelj. Na univerzi v Varšavi bil je profesor za slovanska narečja. Kakor kažejo znamenja, je to njegovo imenovanje v zvezi nove ruske politike, ki gre za tem, da bo varovala vse evropske Slovence. V vsakem slučaju pa je to imenovanje velikanke politične vrednosti, ker je bil Kalakovski do sedaj eden prvih in najbolj navdušenih Slovanov v Rusiji. Nemški listi ga tudi napadajo, češ, da je Kalakovski panlavist z dušo in srcem.

Iz brzojavk.

Schalk oproščen. Porotno sodišče v Mostu je včeraj oprostilo poslanca Schalka razžaljenja časti z znano brošuro, češ, da je stvar že zastarela. Zanimivo je, da sta tožitelj in obtoženec zagovornik protestirala, proti temu sklepu sodišča. Razprava o ostalih točkah se nadaljuje. — Ministerska kriza na Bavarskem. Mesto odstopivšega pravosodnega ministra barona Leonrota je imenovan državosodni svetnik Millner. — Kulturni boj v Franciji. Od 61 moških kongregacij, ki so prosile avtorizacije, jih bo dobilo po vladnem mnenju dovoljen odgovor le šest. Prošenj za avtorizacijo ženskih kongregacij je 515. — Kriza na Portugalskem. Listi javljajo, da se pred sestankom parlamenta preosnuje portugalsko ministerstvo. — Mandat odložil je mladočeški zastopnik praškega mesta v drž. zboru poslanec Belaky. — Ustaja v Afganistanu. Ruska vlada je odposlala na afganistansko mejo 10.000 vojakov. — Regentstvo na Portugalskem. Portugalska kraljica Amalija je morala te dni priseči na ustavo, ker se kralj Don Karlos nad 14 dni mudi na Angleškem.

Vipavske raznoterosti.

Dopisnika »Slov. Naroda« hudo peče, ker se je drznil nekdo v »Slovenca« kritizirati »Božičev špital«. Naj bi pa poslušal obsodbe vsakega razsodnega človeka, bodisi najbolj zagrizenega liberalca, ki zna pametno misliti, pa bi zvedel, da ta zgradba ni sposobna za bolnico, kajti ako se prav posreči klet polno vode izprazniti, kar dvomim, ker bo baje padca 5 1/2 metr. iz prvega nadstropja, če ne iz drugega (?) prostori bodo vedno vlažni, ker stoji stavba na močvirnatih tleh. — Zakaj se pa ni že letos v tako ugodnem suhem letu voda odpeljala? Najbrže zato, ker bo bolnica največ prazna, kakor je zdaj, torej se nič ne mudi vodó odpeljati. Saj se v večjem Postonjskem okraju je bolnica vedno zaprta, dokaz da je tudi tukaj treba bilo ni, ako se je delala po istem nepraktičnem vzorcu.

Na Nanosu je tudi Božič privoščil St. Vidcem in Podražanom dva velika draga vodnjaka. Potrebna je res bila taka naprava na Nanosu, ker dva meseca ni vode za žival in ljudi. Zaradi tega je že pok. Lavrenčič izposloval deželne podpore in je Božič po Lavrenčiču započelo delo nadaljeval. Toda ni bilo treba tako velikih in dragih vodnjakov samo za dvamesečno porabo. Naj bi si bili ogledali vodnjake na Krasu na Primorskem, kateri jim služijo celo leto, pa še polovico ne stanejo tega, kar staneta vodnjaka na Nanosu! Ali gosp. Božič je hotel, da bi njegovemu imu tudi z vodnjaki kakor s »špitalom« zaslovelo, zato je hotel kaj velicega in dragega napraviti. Zanašal se je na državno in deželno podporo, obljubil je interesentom, da bodo kaj malega

ali še čisto nič ne plačali, zato se je brez vse skrbi potrošilo 13.000 kron za vodnjake. Toda poskrbel ni g. Božič, da bi se bila država zavezala kaj prispevati, preden se je začelo graditi, zaradi tega niso tudi interesenti nič kaj hvaležni Božiču za drage vodnjake, ker se opravičeno boje, da bodo morali — razun prispevka dežele — vse drugo sami plačati. — Veselilo nas pa bude, ako smo se zmotili, da se vresnici Božičeva obljuba glede državne podpore »post festum«, da ne bo treba ubogim ljudem poleg vsakoljetne visoke naklade za nepotreben »špital za knajpanje« že za drage vodnjake plačevati.

Znano je, da so neki ljudje na Vipavskem sposobni za vsak »mištir«, zato so pa vzeli od Slapenske posojilnice v najem lov na hranilne knjižice v korist iste. Poslužujejo se pri lovu vsacega nizkotnega sredstva in zvijače. Dokaze imamo pri rokah. Taka umazana konkurenca pač ne pristoi denarnemu zavodu, kojemu so zaščitniki dr. Andr. Ferjančič, Božič, Nosan. — G. nadučitelja Punčuha pa opozarjamo, da je njegov poklic vzgoja mladine.

Mož naj se ne zanaša preveč na našo potrpežljivost!

Št. Janžki premog. — Kako je s kuksi.

Z Dolenjskega, 25. nov.

Prejeli smo od osebe izven naše stranke v tej zadevi dopis, katerega, ker je splošno važno, priobčujemo. Glasi se:

»V dopisu št. 253 »Slov. Naroda« se je nedavno obirno pisalo o šentjanžkem premogu, še bolj pa o šentjanžki prem. družbi, katere last je po »Narodovi« trditvi ves premoč svet v Št. Janžu. Pred vsem bodi povedano, da ne spada ves tisti svet, kjer se nahaja šentjanžki premog, o katerem trdijo mnogi veščaki, da je najboljši premog na Dolenjskem, pod rudarske pravice »šentjanžke premogove družbe«, kakor je bilo pisano v št. 253. »Slov. Naroda«, temveč spada dozdaj in bode spadala tudi v naprej nad polovico premogovih pravic šentjanžkega premoga A. Oblaku, trgovcu in rudarskemu podjetniku, in šentjanžka premogova družba si svoje premogove pravice toliko časa ne bode mogla arondirati, dokler gospod Oblak tamkaj še kaj svojih premogovih pravic poseđa. Gospod A. Oblak ima pa svoje premogove pravice pri Št. Janžu na najlepših prostorih in sicer prav vmes med rudarskimi merami šentjanžke družbe in na okoli in okoli tistih tako, da je vsako razžirjenje njenih rudokopov v svet, na kojem ima gospod Oblak svoje pravice, popolnoma izključeno.

Resnično je sicer, da je v l. 1900 umrl čeljevolj in nadinženir C. M. Paul v letu 1872, ko je še delovala nekdanja tovarna cinka v krmelu pri Št. Janžu, v predavanjih v a. kr. državnem geološkem zavodu na Dunaju na podlagi preiskavanj in vrtanja cenil množino premoga pri Št. Janžu na približno 300.000.000 sedanjih meterskih stotov, in premog kot izbornen označil. Treba pa pomisliti, da spada komaj polovica tega premoga pod pravice Št. Janžke družbe, kajti do druge polovice premoga ima g. Oblak pravico.

In zdaj pride vprašanje: Kakošni so premogokopi na svetu ali v pravicah Št. Janžke družbe. Treba je pomisliti, da je Št. Janžka tovarna cinka o svojem času nad 25 let v preminogih svojih jamah premog izkopavala in ga silne množine potratila in porabila za toplotenje rude, katera je, ker so med ilovico pomešana nahajala, silne množine premoga rabila. Po razdružitvi lastnikov te tovarne vsled kraha v l. 1873 bile so vse jame, izven ene same, zapuščene, zrušile so se tekom časa, v nje je prišla po vrhnih razpokah voda, naredila mehko blato, in dandanes je, ako ne celo nemogoče, le z velikimi denarnimi žrtvami in nevarnostjo za življenje tamkaj še mogoče premog pridobivati. Tudi dopisniku tega dopisa je bilo po domačinih v okoli ležečih vaseh sporočeno, da sta se pred kakim 1 1/2 letom dve novotvorjeni jami vsled neprevidnosti delavcev vžgali in morali biti takoj zasuti, kjer se zdaj nadalje premog notri gori.

Vse ozemlje posloplja in pravice sedanje Št. Janžke premogove družbe kupil je na več letne obroke pred štirimi leti g. Josip Pavlin z Marjinega trga v Ljubljani za samo 100.000 gold., in iz tega sveta in teh premogovih pravic napravila je sedanje Št. Janžka premogova družba po dopisu v »Slov. Narodu« št. 253 celih 154 kuksov, vsak kuks pa ocenila na 12.000 kron, tako da bi tisto, kar je pred štirimi leti na obroke veljalo 100.000 gold., moglo danes biti vredno celih 924.000 gold. ali 1.848.000 K. Kako je pač to mogoče, da bi danes, ko ni še nobane železnice do Št. Janža, in se niti ne plača po navadnih vozovih izvažati premog, poskočila cena od 100.000 v obrokih tekom štirih let na blizu 1 milijon gold., in to za porušene, pokažene premogove jame in za gorče premogov

nike? Kdor količkanj vse to premisli, mora spoznati, da tukaj ni vse v redu, to tem manj, ker se g. Oblak z njegovimi pravicami niti ne omenja, ki ima preiskane premogose, na katerih se po izreku bivšega v službi bivše tovarne stoječega vrtarja in iskaleca po premogu gosp. Müllerja, nahaja neizmerna množina najboljšega premoga, katerega še ni nihče izkopaval in se v vsej množini še nahaja.

In kako se je sestavila ta »Št. Janžka premogova družba«? Pred kakima dvema letoma oddal je g. Josip Pavlin svoj del Št. Janžkih premogovnikov židom in drugim kapitalistom v Trstu, med drugimi tudi Cesare de Conti, Pachu, Bengauerju, Szajbe lyju, Angeliju, Canusu in drugim. Ko so pa videli Canus in njegovi tovariši, da ta družba čudno postopa, so proti tej družbi vložili tožbo, in najbrž, da se stvar z lepo napravi, je »Št. Janžka premogova družba« dovolila izstop iz družbe gospodu Canusu in njegovim tovarišem in jim vrnila vse od njih v družbo vloženi denar. In ta družba, katero so zapustili skoraj vsi prejšnji odlični člani, hoče zdaj med slovenskim ljudstvom razpečati celih 26 kuksov a 12.000 kron v stotinkah kuksov a 120 kron!

Vsa družba je toraj po največ v rokah tujecev, kateri imajo celih 128 kuksov. In ako bi Slovenci vseh ostalih 26 kuksov kupili za 312.000 kron, bi vedno a petimi šestinkami nadvladali Slovence tujece. Prav obžalovati je toraj, da je razpečavanje teh ena stotinka kuksov med Slovenci in Cehi prevzelo »Splošno kreditno društvo« v Ljubljani in »Živnostenska banka« v Pragi. Ako se že ustanovi kako delniško društvo za izpečavanje res izbornega Št. Janžkega premoga, potem naj domačini vstopijo v društvo g. Oblaka in tako ustanove društvo, kjer bodejo imeli oni prvo in odločilno pravico in jih bodejo deleži primerno le ne znatno veljali.

Cerkveni letopis.

Iz Sore se nam piše: V Sori je bla goslovil 23. t. m. častiti g. kanonik Kajdiž novi kip našega farnega patrona sv. Štefana, katerega kakor tudi okvir je jako lepo izdelal g. Andr. Ročnik iz Ljubljane.

S tem je naša farna cerkev poleg novih orgelj, kakor tudi barvanih oken pri velikem oltarju zelo olepšana. V tem oziru gre vsa čast in hvala častitemu župniku g. F. Hrschetu, ki zelo skrbi za lepšavo cerkve, ravno tako pa tudi vsem blagim dobrotnikom, kateri so pripomogli, da se je to doseglo.

Dnevne novice.

V Ljubljani 27. novembra.

Razkrinkano »uniatstvo«. Včerajšnja »Edinost« potrjuje naše poročilo, da je okoli 500 oseb dalo prošnjo na razkolnega škofa, da jih sprejme v razkol. Seveda pa zdaj »Edinost«, ki je pred kratkim še vsa gorela za »Sveto Unio«, ta odpad cerkve izgovarja. In sicer navaja sledeče razloge: 1. Na pisano spomenico o župnikovanju italijanske Jurizze je rekel škof dr. Nagl, da odgovori pozneje. 2. Neki ljudje baje trosijo vest, da škof Jurizzi zaupa. 3. Dr. Nagl je ukazal, da mora biti v Riemanjih status quo ante, in da neha s 25. novembrom jurisdikcija škofa Drohobezkega. 4. Polit. oblast je zagrozila, da bo dala eksekvirati za dolinke duhovnike v Riemanjih zaostalo kolekturo. To so razlogi, zaradi katerih »Edinost« zagovarja — odpad od katoliške vere! Mi nasproti temu pred vsem v zadržujemo vse, kar smo pisali glede avtorstva uniatskih člankov v »Edinosti« in izvestne tajitve obsojamo kot neresnične. Glede navedenih vzrokov za odpad pa mora vendar vsakdo spoznati, da so frivolni. Na prva dva niti ne odgovarjamo. Jurizzo mora kaznovati cerkv. oblast, ako je vse to storil, kar se mu čita. Ali je pa to razlog, odpasti od vere, ako škof reče, da bo preiskal zadevo in pozneje odgovoril? Glede tretjega razloga je opomniti, da škof dr. Nagl ne more škofu Drohobezkemu jurisdikcije niti dati niti odvzeti. Pač pa škof Drohobezki jurisdikcije niti imel ni bilo je le slepljenje Riemanjcev, če se jim je pravilo, da so izpod jurisdikcije tržaškega škofa prešli pod križevaškega. Ta prestop se pravno nikdar zvršil ni, in škof dr. Nagl je samo resnico konstatiral, in ničesar ne izpremenil. Frivolno je ravnanje agitatorjev za pravoslavlje, ker se vresnici igrajo z največjim zakladom člove

škim, s sveto vero. Razkolna cerkev je hkrati heretična, ker taji bistveno cerkveno dogmo. Kdor torej odpade k nji, zataji pravo vero. Ako se torej gode tržaškim Slovincem v cerkvi krivice, morajo oni pri kompetentni cerkveni oblasti doseči, da se take krivice odpravijo. Gospodje okrog »Edinosti« so že videli na svoje oči, da pametna beseda pred novim škofom nekaj izda. Kakor so mu poslali deputacijo iz srede uniatskih Boljundčanov, tako mu naj pošljejo deputacijo iz Riemanjev in Rojana, od Sv. Jakoba in sv. Justa, sv. Antona novega itd., in prepričali se bodo, da se da tudi v ostalih spornih vprašanjih uvesti redno postopanje po predpisih cerkvenega zakona, ne da bi se morali zatekati k tako neuspešnim poizkusom, kakor je uniatstvo, ali celo k tako krivoverskim sredstvom, kakor je odpad od katolicizma!

Razburjeni dr. Tavčar. Dr. Tavčarja, ki v svojem uredništvu »čisti zrak diha« v družbi z Zavadihom in Malovrhom, je naša notica o »Slovanski zvezi« silno spekla. Iz te notice so spoznali tudi njegovi ožji pristaši, da je položaj na Dunaju tak, da ravno dr. Tavčarja, nihče ne pogleda in ne smatra resnim, dokler bo uganjal dosedanje protinarodno politiko. S Tavčarjevo protinarodno politiko bi bila »zveza« v obeh vsakega dostojnega slovanskega politika diskvalificirana, zato se je v »Slovanski zvezi« tudi povdarjalo, da ljudje, ki so se tako žalostno pokazali pri celjskem vprašanju, nimajo prostora v »Slovanski zvezi«. Tako je! Da sedaj Tavčar z ošabnostjo, ki je lastna vsaki prazni glavi, vpije, razumemo, saj čuti, kakorkoli se na Dunaju obrne, prezira nje, zato pa tudi raje doma čepi. Na včerajšnji »Narodov« izbruh, ki smrdi po vseh svojstvih znane dr. Tavčarjeve pisave, odgovarjamo le, da dr. Šusteršič »Slovenčeve« notice ni pisal. »Edinost« z dne 23. t. m. je prišla v Ljubljano jutraj 24. t. m., dr. Šusteršič se je pa že od ponedeljka večer mudil na Dunaju, torej je izključeno, da bi bil spleh kaj vedel o dotični notici. Dr. Tavčar posveti v svoji prijaznosti dr. Šusteršiču psovko »lačni testamentolovec«. Na to odgovarjamo le, da dr. Šusteršič radi svojega odvetniškega poslovanja še nikdar ni stal pred sodiščem, dr. Tavčar pa že.

Osebnosti. Umrl je dne 21. t. m. č. g. Alojzij Sijaneč, kaplan v Mozirju v dobi 34 let. N. p. v m.! — Sodni pristav g. Fr. Handler gre iz Maribora v Pliberk. — Poštni upraviteljici gđni Ani Tertschek je podeljeno mesto poštariče v Pristavi. — Za poštno odpraviteljico za Radgono je imenovana gđna Ana Simončič. — Služba poštna odpraviteljice v Rečici na Paki je podeljena gđni Mariji Krajnc. — Deželni odbor kranjski je imenoval račun. praktikanta g. Avg. Bukovica oficialom II. razr., pomožnega uradnika g. Ant. Bernika pa rač. praktikantom pri dež. knjigovodstvu.

Cesarjev dar. Gasilnemu društvu v Zg. Logatcu je podaril cesar 160 K.

Poučna zgodba za politiške samorajčnike. Na Rakeku se je pri zadnjih občinskih volitvah podrl županek stol gostilničarju Šebenikarju. Moč je vsled tega hud in tuhta v svoji liberalni glavi, kako bi vždenil te zlodjewe klerikalce. Najnovejši sad njegovega tuhtanja je ta-le: V planinski in rakovski oklici dela divjačina iz knezovih gojzdov kmetom obilo škode. Kmetje si torej žele upravičeno iz celega srca, zlasti ob zimskem času, izpremembe lovskega zakona. To željo poizkuša Šebenikar spraviti v svoj tir. Pri županstvu je namreč vložil prošnjo, ki naj bi jo sklenil občinski odbor in jo podpisali tudi drugi občani, naj se izpremeni lovski zakon tako, da bo smel vsak kmet na svojem posestvu pobijati zajce in srne. Prošnjo je naslovljena na deželni odbor in se pričinja nekako takole: Ker neka stranka z obstrukcijo onemogočuje vsako zasedanje dež. zbora, zato prosimo podpisani dež. odbor, naj vse potrebno ukrene, da — — — itd. — Jasno se vidi, da je obstrukcija, oziroma da je katoliška narodna delegacija v deželnem zboru tisti zajec, ki bi ga rad ustrelil gospod Šebenikar. Primojdunaj, zvito! Taka politiška zrelost in di-

plomacija se dobi k večjemu še v Krivošiji. Resno svetujemo gospodu Sebenikarju, naj vse Rakovce, ki jih je pridobil za svojo misel, nevtogoma zapre, da ne bodo prišli z nobenim človekom več v dotiko. Sicer bodo gotovo zvedeli, da se tista obstrukcija, ki se je protivila kmetom prijazni izpremambi lovskega zakona v deželni zboru, kakor so jo zahtevali katoliško narodni poslanci, imenuje — zveza nemških in slovenskih liberalcev in vlada, in da so katoliško - narodni poslanci že zopet v prvi seji letošnjega deželnega zbora z dr. Žitnikom na čelu vložili nujni predlog, naj se lovski zakon v smislu kmečkih zahtev preosnovi. Zvedeli bi tudi, da bi se večina deželnega odbora z dr. Tavčarjem na vrhu taki preosnovi vedno protivila. — Da pojde vse po sreči, svetujemo gospodu Sebenikarju to le: Sam naj se obrne na liberalne deželne odbornike in po njih na liberalno večino deželnega zbora in naj jih pridobi za kmečko zahtevo. Mi mu pa jamčimo, da bodo katoliško narodni poslanci z največjim veseljem sedelovali pri izpremambi lovskega zakona, kakor jo žele kmetje, in da so pripravljeni, če se to zgodi, liberalcem dati še drugih važnih koncesij. Gospod Sebenikar bo gotovo pri dr. Tavčarju izlahka dosegel, da se bo odslej pri vseh njegovih shodih sklenila resolucija o izpremambi lovskega zakona v kmečkem smislu. Če se mu pa to ne posreči, potem mu pa res ne kaže drugod politikovati, nego edino še v Krivošiji.

Volitve za zavarovalnico za slučaj nezgod v Trstu se bodo vršile v kratkem. Slovenci naj ob pravem času primerno skrbijo za častno udeležbo pri volitvi.

Poroke. Poročil se je gospod Evgenij Rajer iz Opatjegasla z gđ. Marico Defrančeski jevo iz Sturij. — Dalje se je poročil g. Evgen Forcessin v Trstu z gđ. Marijo Gerbčevo v Gorici. — V Studencih pri Mariboru se je predvčeranjim poročil g. Ludv. Tlappek, c. kr. podintendant, z gospico Ano Schuster, dné 29. t. m. se pa v mariborski frančiškanski cerkvi poroči notarski kandidat g. Fran Strelec z gđ. Milo Rapoc. — V Novem mestu se je včeraj poročil trgovec g. Fran Božič z gđ. Krist. Schaffar.

Ustanovni občni zbor izobraževalnega društva v Št. Vidu. V Št. Vidu nad Ljubljano vršil se bo prihodnjo nedeljo (30. novembra) ob 1/4. uri popoldne v prostorih „Rokodelskega doma“ ustanovni občni zbor „k. s. izobraževalnega društva“, h kateremu se s tem vabijo zavedni Sentvidci.

Pred izpraševalno komisijo za obče ljudske šole v Gorici so napravile izpit učiteljske sposobljenosti a) za ljudske šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom gđone: Babnik Antonija, Bajc Marija (za slovenske ljudske šole z odliko), Bavdek Leopolda, Debevec Helena, Fajgelj Cecilija, Fischer Marija (obe z odliko), Gerželj Ana, S. Gornik Ambrozija, Klein Ana, S. Kopač Anzelma, Košir Valerija (italj. kot predmet), Lavrenčič Klementina, Velepč Marica, Zevnik Terezija; b) za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom gospodične Čopič Franja, Kavdič Ema, Makuc Elizabeta, Perhavec Marija, Podgornik Katarina, Zmerzlikar Karolina, Zupančič Karolina, c) za ljudske šole z nemškim učnim jezikom gospodične Schwarzer Marija, Strudthoff Marija in pl. Wawra Ozita (z odliko).

Važen čin slovenske duhovščine v Ameriki. Slovenski duhovniki, zbrani 29. okt. v St. Paulu, so se zedinili v zvezo, kateri namen bo preskrbovati dijakke za slovenske fare v Ameriki in pa skrbeti za slovenske priseljence, ko se izkrcajo v New Yorku. Predsednik zveze je Rev. F. S. Šušteršič, tajnik Rev. J. Plevnik, blagajnik Rev. J. M. Solnce, odborniki Rev. F. Jager, M. Pakiž in J. Kranjec. Častna predsednika sta oba slovenska škofa Trobec in Stariha. Slovenski duhovniki so tu korporativno pokazali, da vedo kdaj in kako je treba nastopiti za korist njim izročenega ljudstva. Pred vsem spod bujevavno za vse je, da sta tako odločno

nastopila tudi oba mil. škofa Trobec in Stariha. Boljše kot ta shod, ne more nobena stvar dokazati, da delujejo slovenski duhovniki v Ameriki na to, da se ohrani slovensko ljudstvo v Ameriki na poti svojih dedov in pradedov. Bog daj, da bi shod obrodil trajnih sadov! Shod ta je bil po našem mnenju doslej najvažnejši čin slovenske zgodovine v Ameriki.

Judovska šola na Vrtači. Kranjska dobi svojo judovsko šolo. V šušteršični šoli je enajst judovskih otrok: deset dečkov in ena deklica. Šušteršič jim najbrže ni hotel preskrbeti verskega pouka v judovstvu, zato je oblast določila, da hodijo na Vrtačo, kjer se bodo vsak četrtek učili judovskega nauka.

Razstava slik in predavanja „Slov. planinskega društva“. Razstava slik amateur fotografov „Slov. plan. društva“ bo v soboto, dné 13. decembra t. l., ob 8. uri v „Narodnem domu“ v Ljubljani v priljubni sobani na desno. Slike bodo razstavljene tudi v nedeljo. V soboto bo obenem tudi predavanje, predaval pa bo naš sloveči hribolazec in potopisec g. Ivan Mlakar o Mangartu. Večer obeta biti jako zanimiv in poučen, zato se je nadejati prav obile udeležbe ne le članov, nego sploh prijateljev slovenske zemlje. — Za letošnjo zimsko sezono je doslej objavljenih še četrto predavanje, med temi o Snežniku, Velikem Kleku in o snežnikih sploh.

Obrotna zadruga v Kranju. Ker sta se odpovedala gg. Zupan in Žebre predsedništvu ozir. podpredsedstvu v obrtni zadrugi, razpisalo je okr. glavarstvo volitev na torek 25. t. m. Ker so se pa volitve udeležili le 4 obrtniki, se ni mogla izvršiti, in zato jo je g. komisar baron Schönberger preložil. Zanimanje za to zadrugo, ki ima jako čudno skrpana pravila, je zelo majhno.

Šolski obisk na deželi močno ovira letošnja zgodnja zima, zlasti pa mraz in zapali sneg. Z dežele došla poročila javljajo, da ni v hribovitih krajih še polovico otrok v šolo. Mraz, slaba pota ovirajo otrokom obisk, še bolj pa revščina, ker nimajo ne obuvala ne potrebne obleke!

Lahi na delu. Mestni svet v Gorici sprejel je predlog žida Luzzatto, naj se da 400 kron podpore onim dijakom, ki hočejo iti na univerzo v Inomost.

Hrvatska šola v Lovranu. Deželni šolski svet je narodil občinskemu zastopu v Lovranu, naj skrbi za ustanovitev hrvatske šole. Občina bo seveda, kot po navadi, protestirala.

Radi Marchija, katerega je „Narod“ zagovarjal, predložil je poslanec Bennati v državnem zboru interpelacijo, podpisano od vseh laških poslancev, v kateri pravijo, da je bil Marchi sovražen in preganjan od radikalnih Hrvatov, a da ga je branil in zagovarjal slovenski liberalni list, tega ne povedo.

Na Premskovem pri Kranju so našli mrtvega vdovca Jožefa Gorjanc. V Pijanosti se je preselil v večnost. Tekom pol leta je v tej vasi pomrlo vsled pijanosti okrog 5 oseb. Naj bi vendar bili ti žalostni slučaji resen opomin vsem žganjencem!

Mrtvo truplo od 7. t. m. pogrešnega mizarskega mojstra Susteršiča iz Mengša so našli v Savi blizu Kresnic. Dobili so pri njem ves denar.

Otrok opeknel z vrelo vodo. V Pevni so pustili žetnega Francka Šusteršičevega samega pri ognju. Izšla se mu je posoda polna vrele vode po obrazu. Otrok se je tako opeknel, da je kmalu potem umrl.

Otrok zgorel. Ženi delavca Mariji Gabrijel iz Groblja pri Radovljici je vsled velikih opeklin umrla nekaj nad štiri leta stara hčerka. Igrala se je z žveplenkami. — Na isti način je umrl štiriletni otrok posestnice Frančiške Bajvec v Senožeti pri Dovškem.

Premog na Kranjskem. O tem se nam piše: Na Kranjskem se nahaja premog večinoma na Dolenjskem, kajti na Gorenjskem se nahaja le tu in tam nekaj tankih premogovih žil, katere so pa preneznatne, da bi se izplačalo premog kopati. Na Notranjskem pride le premogokop pri Ilirski Bistrici v poštev, kjer je pa premog le bolj šotast in je za rabo k večjemu za opekarne ali stalne apnenice, v obče je pa le v neznatnih skladih, mehak, malo vrednosti in

se najbrž v kratkem tudi ne bo izplačalo ga v te svrhe izkopavati. Za eksport pa sploh ni upoštevati. Na Dolenjskem se pa nahaja premog v večjih skladih v Zagorju, Kočevju, St. Janžu, v Gorenjivasi pri Mirni, med Črnomljem in Vinico, pri Catežu v občini Velika Loka, in v Osočju pri Novem mestu. Tudi na mnogih drugih krajih se utegnejo nahajati močni premogovi skladi lepega premoga, kateri se morajo šele raziskati. Danes imamo upoštevati premog iz Zagorja, St. Janža in Kočevja, eventuelno tudi iz Gorenjivasi pri Mirni. Kajti le v teh premogovih se nahaja premog v več metrov debelih plasteh. Kar se kvalitete premoga tiče, ni resnica, da pride za kočevskim premogom St. Janški premog na vrsto, temu je St. Janški premog staviti med vsemi dolenjskimi premogi v prvo vrsto, kajti ta premog ima po analizi g. dr. Ernesta Kramerja celih 81%, odstotkov gorljivih snovi in zapuščala prav neznatno pepela, in se sme prištevati najboljšim terciernim premogom v Avstriji. St. Janškemu premogu je v dobroti zelo podoben zagorski in črnomaljski premog, kajti oba sta blesteča, lepo črna tercierna premoga, le žalibog črnomaljskega premoga ni veliko, kajti, najdebelejši dosedaj najdeni sklad je približno samo 1/4 metra močan. Med tem, ko sta si St. Janški in zagorski premog zelo enaka v dobroti in zunanosti, sta si zopet na drugi strani kočevski in mirnski premog zelo podobna. Zadnja dva se posebno v tem ednačita, da se v premogu še vidijo letnice debela in pri njih temnorjava barva prevladuje. Mirnski premog se da celo tesati, oblati in polirati. Glede dobrote se pa ne da niti kočevski niti mirnski s St. Janškim primerjati. — O lastninskih pravicah St. Janškega premoga prinašamo dopis na drugem mestu.

Tržaški socialisti in poslanec Hortis. Tržaški socialisti so priredili v nedeljo v gledišču „Politeama Rosetti“ shod, na katerem so protestirali proti novim vojaškim bremenom in proti povišanju civilne liste. Na ta shod povabili so tudi vse laške državne poslance tržaške, od katerih pa ni na poslano pisano povabilo drugi odgovoril, nego zastopnik V. kurije Hortis, ki je pismeno izjavil, da mu je žal, da je zadržan, a da hoče v držav. zboru glasovati proti. C. kr. profesor in državni poslanec, pravi „Tonik“, v držav. zboru se ni odzval povabilu. Pa kako naj bi se tudi? Kako naj se obnaša v Trstu in kako v držav. zboru? Ta c. kr. ima grozno težko stališče. Komu naj za Boga ustreže? Iredentarijem ali c. kr.? V takem položaju je bil revež takrat, ko je godba svirala pod njegovim stanovanjem avstrijsko himno. Če jo posluša — adio! iredentarsko zaupanje, če je ne posluša, kaj bo s c. kr. karijero? In kako je bil rešen zamotani voz, da je bilo vstreženo enim in drugim? Ob prvih akordih avstrijske himne bila so v trenutku zaprta prej na široko odprta okna njegovega stanovanja. Kdor zna pa zna, kaj ne? Ako bi se drznil še kdaj uganjati kake burke v državni zbornici, nasvetujemo našim zastopnikom, naj si priskrbe kake piščalke in naj mu prav lepo zagodejo ob njegovi predstavi avstrijsko himno. Prepričani naj bodo, da z njo zamaše usta tem ljubljenskom c. kr. avstrijske vlade, one vlade, ki ima z Italijo v pogodbi klavzulo, da mora podpirati v Avstriji živeli nasproti našemu ljudstvu.

Koncert zagorskega orkestra, združen z dramatično predstavo „V Civilu“ in veliko varijete-predstavo „J. qués & Stefanos“, vrši se v nedeljo dné 30. t. m. v dvorani L. Habata v Zagorju ob Savi. Začetek ob 6. uri zvečer.

Slovenska planinska večerja v Pragi. Slovensko planinsko večerjo je priredila „Češka podružnica“ v Pragi v dvorani na Žitau dne 6. novembra. Grahova juha, kranjske mesce klobase z zeljem in gamz z žganci ter pristni čvček so spominjali udeležence dni, ki so jih prebili v naših krajih.

Blejsko jezero v — Pragi. „Sokol“ v Pragi priredi dné 21. februarja l. 1903 v Pragi svojo običajno maskarado pod geslom „Na Blejskem jezeru“.

Turistovski ples v „Nar. domu“ v Ljubljani. Osrednji odbor „Slovenskega planinskega društva“ je sklenil v seji dne

14. t. m., da priredi v nedeljo dne 1. februarja 1903 leta veliki turistovski ples v „Narodnem domu“ v Ljubljani. Ker podrobnosti niso še dogovorjene, jih priobčimo pozneje; povemo naj le toliko, da bo vsa priredba izvirna in da bo oprava dovoljena samo turistovska in promeuadna.

Lahi na delu. Laški otroški vrtci na slovenskih tleh, laške ljudske šole na slovenskih tleh, laške srednje šole na naših tleh, katere pohajati so prisiljeni naši sinovi, laške paralelke na univerzi v Inomostu, ministrove obljube, da hoče ugoditi laškim zahtevam — vse to ne moti Lahov, da bi ne agitirali najživahnejše za svoje zahteve. Ustanovili so odbor, kateremu je poverjena vsa akcija za laško univerzo, ker se ne zadovoljujejo s samimi obljubami in s samimi laškimi paralelkami v Inomostu, temveč hočejo imeti laško univerzo. Zato so naložili agitacijskemu odboru za laško univerzo, naj dela na to, da bo v vseh deželah živahno navdušenje za laško univerzo, in da pride to navdušenje tudi med širše sloje, prirejajo naj se zborovanja po različnih mestih. V kratkem priredé dijaki v Pizi v Italiji s pomočjo „Dante Alighieri“ shod, na katerem bo govoril univerzitetni profesor Lessona o dijaških laških razmerah v Avstriji. — Lahi imajo že vse: poleg obljube gospoda ministra imajo tudi že skoro popolne laške paralelke. In vendar ne mirujejo; delajo, agitirajo in doslegli bodo tudi, kar hočejo. Mi pa molčimo in čakamo, da nam minister ponudi slovensko univerzo — ko ni po vsem Primorskem, Koroškem, Štajarskem niti ene slovenske srednje šole, ko so v ministerstvu nasprotni celó slovenski ljudski šoli v Trstu. Zato pa spijmo in čakajmo in zanašajmo se na druge! Drugi naj bodo deležni vsega, nam pa zadoščajo obljube kakega ministra, ki je od danes do jutri, in če tudi teh ni, tresemo se pred „višjimi ozirji“ — a narod, umiraj, izseljaj se, podlaga bodi tujčevi peti!

Ljubljanske novice.

Novo društvo. V Ljubljani se je ustanovilo „Društvo sv. Marte“, ki bo raztezalo svoje delovanje po celem Kranjskem in skrbelo za duševne in gmotne potrebe ženskih poslov.

Ljubljanski obč. svet bo imel sejo dne 2. decembra t. l.

Konj splašil. Na Reslovi cesti so je danes dopoldne splašil Antonu Bizilju iz Hradeckega vasi št. 27, konj, kateri je dirjal z vozom proti kolodvoru. Bizilj je padel z voza in je šel voz čez njega. Konj je tekel naprej in je pred kolodvorom padel, na kar so ga ljudje prišli. Konj se je nekoliko po nogah obtočkal, Bizilj ni poškodovan, ker je padel na mehko v sneg in je bil voz, ki je šel čez njega, prazen.

Pretep mej pekovskimi pomočniki. V Mačkovi gostilni vnel se je včeraj popoldne mej pekovskimi pomočniki prepri, ker so hoteli enega posaditi na zrak. Nastal je pretep, kateremu je napravil konec policaj, ki je pretepače aretiral.

Sedem žensk v Begunje. Na južnem kolodvoru je bilo danes zjutraj videti 7 vkle-njenih žensk v spremstvu orožnikov. Ženske so se odpeljale v kaznilnico v Begunje.

V mejnarodni panorami je do prihodnje sobote še razstavljena lepa serija Berna in njegove okolice. Opozarjamo posebno na dva mostova čer reko Aar ter na lednike. — S prihodnjo nedeljo se prične drugo potovanje po Siamu. Vidijo so v tej seriji mikavni a obenem poučni prizori iz Bangkoka in njegove okolice. Ta cikel bo še mnogo bolj zanimiv, kakor je bil prvi siamski v lanski sezoni. — Zatem se pripravlja drugo potovanje po Bosni, posebno Mostar, Sarajevo, Jaice itd.

Valvazorjev spomenik bo stal, kakor znano, pred muzejem, ali ondotni park in prostor pred „Rudolfinim“ bode pač moral se primerno regulirati, in je kritika o tem soglasna, da bi bilo odkupiti v svrhu olepšave in razširjenja ondotnega prostora, kos Souvanovega vrta. V olepšavo tisti zid tamošnjim stavbam itak ni.

Židovska nadlega na sejmu. Vsakokrat, kedar je sejem v Ljubljani, pridrve se sem-kaj židovski kričadi, ki prodajajo razno preležano, manj vredno blago in tako goljufajo ljudstvo. Blago hvalijo na vse pretege in dajo ga za ceno, kakoršno jim kdo oblubi. S takim početjem so oškodovani domači trgovci in občinstvo. Na zadnji sejem sta prišla iz Budimpešte pristna žida Jakob Jüdel Klein in Samuel Loeb Klein, ki sta prodajala od žida Ferencza Blumenthal-a v Budimpešti dobljene kose platna in robe. Ker nista imela dovoljenja prodajati na sejmu, hodila sta po gostilnah in hišah in tukaj ponujala blago. Ljudem sta pripovedovala, da

je blago pravo Rumburger-platao, dejansko pa je bilo navadna apretirana kotenina. Prodala sta kose blaga za petkrat višjo ceno, kakor je vredno. Blaga nista pustila preiskati in preskusiti, če je pravo platno, pač pa sta kupcem dala v roke steklo, skozi katero so si ga lahko ogledali. Brez dvoma je bilo po teh židih več strank ogoljufanih. Policija je naredila danes tej židovski trgovini konec s tem, da je oba zgoraj navedena žida prišla in dala v zapor.

Selitev v tem mesecu. Preselilo in izselilo se je v letošnji novembru okoli 180 družin in blizu 200 posameznih strank, in je bil torej ta rok letos precej živahen. Pokazalo se je pa pri tem, da imamo v Ljubljani veliko hiš, pa malo praktičnih stanovanj, ker je kar deset strank ostalo brez stanovanja in so morale vtakniti se za silo v Križanske prostore in v druge hiše. Deložiranih je bilo tudi dvanajst do petnajst strank. Dotična gospodarja zadene dolžnost, poskrbeti za te ljudi druge prostore. Kakor živela na trgu, so neznosno draga tudi stanovanja in zaradi te draginje je Ljubljana že precej razupita. Zida se še premalo!

Izgubljeno in najdeno. Neznano kje v mestu je bila zgubljena srebrna tabatiera. Na poti po sv. Petra cesti, po Kolodvorskih in Dalmatinovih ulicah in po Miklošičevi cesti do frančiškanske cerkve je bil zgubljen zlat prstan z briljantom. Marija Skvarča, služkinja v Hradeckega vasi št. 8 je našla v Hradeckega vasi zlat uhan.

Nesreča. Franc Cvelbar, delavec v skladišču na južnem kolodvoru, je pri nakladanju soda na voz dobil levo roko pod sod in mu je na dveh prstih kožo odrgnilo.

Nepopolniji vojak. Prostack 17. pešpolka I. Sinč služi že štiri leta pri vojaki, pa ga še niso ugnali. Včeraj je šele prišel iz zapora, a danes je že zopet v njem. Po noči ga je aretoval neki brambovski četovodja, ker je menda kje razgrajal, in ga peljal v domobransko vojašnico, kamor je prišla potem po njega vojaška patrulja iz šentpeterske vojašnice. Sinč je med eskortiranjem v vojašnico upil in kričal, da njegove stare kosti ne bodo delale, in se je na Ambroževem trgu vrgel na tla, da so ga morali vojaki nesti v vojašnico.

Kotiček za liberalce.

Malovrh zafrkuje napredne dame. „Narod“ piše: V Ljubljani imamo „Splošno slovensko žensko društvo“, v Zagrebu pa imajo „Gospojinski klub“. In vendar — kak razloček! Najbolje se ga spozna, če se primerjajo predavanja, ki jih prirejata ti dve društvi. Pri nas se predava o ženski in politiki, o ženskem socialnem vprašanju, o revolucionarnih pisateljicah, o pomenu telovadbe — v Zagrebu pa so imeli predavanje o toploti, o čustvih in zlasti o estetičnih čustvih, obljubljeno pa je predavanje „Pogled v kuhinjo in dostojnost narodov“. — Ali ste razumelo, napredne dame?

Iz Trnovega. Gospod Trumler sodrug tvrde „Trumler in Lachnik“, katera je prevzela zidanje škofovih zavodov, je bil v „Narodu“ napaden, da v St. Vidu ni hotel izplačati delavcem zaslužene dne. Stvar je ta: Delavci, kateri so delali v Trnovem pri Ilir. Bistrici pri zgradbi „Društvene hiše“, so že tukaj prejeli več zaslužek. Ko pa so prišli k g. Trumlerju, v St. Vid, so tudi od njega zahtevali plače. Taj jim je kot pameten človek odgovoril, naj počakajo, ker ne ve, kako je z njimi, toliko časa da dobi poročilo od svojega polirja v Trnovem, koliko ima vsak še dobiti. Delavci pa na to niso hoteli čakati, ker so bili že izplačani, in — na to smo brali v „Narodu“ napad na g. Trumler-ja. „Similis simili gaudet.“

Iz Kranja se nam piše: 1. dec. se bode otvorila — Tako se pripoveduje po mestu — kreditna banka, ki jo menda podružnica ljubljanske kreditne banke. Za trdno smo se nadejali, da bo sobotni „Gorenjec“, ki se zelo zanima za vse, kar se zoper njegovo voljo zgodi v Kranju, kaj natančneje poročal o tem liberalnem denarnem zavodu. Radovedni smo bili izvedeti, je li bil pri krstu tega novorojenega deteta za babico mali Pirc ali Kokalj Veliki, in kje so pili „botrino“, toda o vseh teh zanimivostih molče suhoparni in grozovito pusti predali „Gorenjca“. Znano nam je le toliko, da se nekateri liberalci silno vesele novega zavoda. Privoščimo jim to veselje!

Književnost in umetnost.

Koncert „Glasbene Matice“.

Prvi veliki koncert „Glasbene Matice“ v letošnji sezoni bo dne 3. decembra. Izvajal se bo „Zlatorog“, prekrasna naša planinska pravljica, ki jo je nemški zložil slavni pesnik B a u m b a c h in uglašil skladatelj Albert Thierfelder. Ta skladba je dosegla že največje uspehe v Berlinu, Mogunciji, Monakovem in v drugih velikih mestih. Pela se bo v znanem prevodu prof. F u n t k a, ki je besedilo še posebe priredil potrebam skladbe. Poetična snov pravljice v zvezi z duhovito in melo-

dijozno glasbo bo očarala gotovo tudi naše koncertno občinstvo.

„Slava vrlemu učitelju!“

S tem naslovom je izšel ponatis popisa slavnosti ob petdesetletnici gosp. nadučitelja Josipa Čižeka na Pilštajnu.

Missa in honorem s. Antonii Paduani

ad IV. voces inaequales. Auctore P. Angelico Hribar. O. M. In memoriam Jubilai XXV. annorum Societatis S. Caeciliae. — Naš vrli g. skladatelj, ki je ravnokar s Cecilijinim društvom vred praznoval 25-letnico svoje učiteljske glasbene delavnosti, je izdal pod tem naslovom novo latinsko mašo za mešan zbor. Skladba je jako melodiozna in lahka in jo najtopleje priporočamo cerkvenim zborom. Partitura s štirimi glasovi stane 1 K, po pošti 10 h več. Založil je mašo frančiškanski samostan.

Ruska knjiga o Kranjski.

Věra Haruzina: Krajna. Očesk. Moskva. Universitetská typografija, Strastnoj bulvar. 1902. Vel. oktav. Str. 49. — Sestra g. Al. Haruzina, katerega spise o slovenosti smo že večkrat omenili, je napisala za list „Estestvoznaniye i Geografija“ daljšo razpravo, katero imamo zdaj tu v ponatisku. Učena pisateljica je svoje bivanje na Kranjskem res porabila jako pridno za temeljite študije in mi bi le želeli, da bi se Slovenke od nje naučile znanstvene metode in iz tega zgleda zajele tudi kaj vednosti nega duha. Najprej je očrtala zgodovino kranjske dežele, in sicer je šla pisateljica v deželni muzej, kjer si je ogledala prazgodovinske izkopine. Vidi se, da jo je ravno ta snov posebno zanimala. Za rimsko dobo popisuje zgodovino slovenskega naseljevanja na Kranjskem. Potem pride na vrsto geografski opis, v katerega pa vpleta pisateljica črtice iz kranjskih gospodarskih razmer, iz družinskega življenja itd. Spisu so pridejane tudi lepe slike: narodna noša, vzorci slovenskih gospodarskih poslopij itd. S pravim navdušenjem popisuje ruska pisateljica lepoto kranjske dežele. Dih one ljubezni do našega doma, katerega je našla v Valvazorju, veje tudi iz njene razprave. Mi smo simpatični gđni. pisateljici iz srca hvaležni za to razpravo, ker bo gotovo na Ruskem povzdignila čast naše domovine.

Razne stvari.

Najnovejše od raznih strani.

Keczkemetyjev naslednik defraudant. Davčni uradnik Schedel v Budimpešti, naslednik defraudanta Keczkemetyja, je pomeveril 20.000 K in pobegnil. — Napad na tiskarno. V tiskarno „Pesti Hirlap“ je udrl 40 brezposelnih stavcov in demoliralo vse, kar jim je prišlo pod roke. Ko je došla policija, je bilo delo že završeno. Tiskarna ni hotela sprejeti novega tarifa. — 102 leti ob krompirju in polenti. V Vestinu v Italiji živi 102letna kmetica, ki še sedaj opravlja lažja poljska dela in hodi v gozd po drva. Od mladosti se živi samo s polento, krompirjem in sočivjem. — Razprava o svetojeronimski aferi se je iznova preložila na dan 15. decembra. — Demisijo rektorja praškega nemškega vseučilišča je naučni minister vzel na znanje. — Ogenj v dunajski tobakni tovarni. V tobakni tovarni v Rennwegu je sinoči ob 8 uri nastal ogenj. Celo noč so delovala vsa dunajska gasilna društva. — Morilec italijanskega mornarja v Kini po poročilu „Giornale d'Italia“ ni Avstrijec, marveč Italijan. — Modistinje so poslale, kakor se z Dunaja poroča, k trgov. ministru deputacijo, ki jo zahtevajo, naj se za njihov obrt upelje dokaz sposobnosti. — Emanuel Ondříček bo postal profesor na češkem deželnem glasbenem zavodu. — Otroka v peči sežgala. Iz Brna javljajo, da je v ondnotni okolici neka šivilja Fani Ulica s pomočjo svojega ljubimca umorila štiri tedne staro dete in ga nato vrgla v peč.

Svetovaslavska založna. Pri preiskovanju so našli v starih omarah, kjer je uradništvo odlagalo spise, mnogo aktov s prigrasnicami članov in tudi nekatere precej znatne hipoteke, ki v glavnih knjigah niso zabeležene. To bo nekoliko zmanjšalo deficit Pri „Zemski banki“ je do 25. novembra 1539 oseb vpisalo svoto 1.189.644 70 K. Da se v spornih slučajih določi, kdo je član za ložne in kdo ne, se sestavi posebna komisija iz zastopnikov članov in vlagateljev, ki bo to razsojevala.

Laški kralj in jetika. Laški kralj z velikim zanimanjem zasleduje znanstven napredek zdravljenja jetike. V ta namen je podaril anatomskemu zavodu mesta Pize 13 velikih volov za poskušnjo, če se dá res prenesti jetika na govejo živino, in da bi se na ta način rešilo veliko preporno vprašanje, ki jo je sprožil znani učenjak dr. Koch.

Strel iz topa preko Himalaje. Za obrambo New Jorka so dobili velikanse topove. V enem topu je 298 kg. brezdimnega smodnika, neso visoko preko 9596 m.

Strel iz tega topa bi nesel celo preko Himalaje (8810 m), ki je najvišja gora na svetu. Strel iz tega topa nese torej še preko one višine (9150 m), katero je doslej dosegel zrakoplovec prof. Barson.

Češki učitelji in liberalni prvaki.

„Hlas“ prinaša sledečo novico: Organ naprednih učiteljev čeških „Učiteljske Noviny“, ki jih urejuje naprednjak Frumar, piše v št. 4 t. l. o dr. Stranském tako: „Na enem shodu čeških učiteljev na Moravskem govoril je dr. Stranský sledeče fraze: „Ne morem priti v boljšo in višjo družbo kot so učitelji in za to sem prišel v Viškov.“ — „Imel sem za svojo dolžnost Vaš stan povsod podpirati.“ — „Učitelji so nositelji prostosti.“ — „Nerad slišim, ako označujejo poslanca kot voditelja naroda, ker narod nima svoje korenine ne v deželnem, ne v državnem zboru ampak doma in tam stane edino Vi voditelj.“ — „Dolžnost poslancev je, da informirajo volivce, da se ne boje stroškov za povzdigo materialnega stanja učiteljev, ker žrtve, ki jih tukaj prinašajo, prinašajo za svoje otroke.“ — „Ni ga stanu, ki bi za narod več storil, kot učiteljski stan.“ Kaj je storil — vpraša Frumar — ta čenčavi junak za moravsko učiteljstvo? Vprašajte zvezde in one molče!“ Tukaj — pravi „Hlas“ — ni treba komentarija. Tu je dokaz, da tudi antiklerikalci začenejo misliti in obsojati gonjo liberalcev. Mi pa pravimo: Razlika je samo ta, da ni glasilo češkega naprednega učiteljstva upa obsoditi fraze liberalnih prvakov, slovenskim Dimnikom pa se tresejo hlačice, kadar jih kak prvak pogleda.

Zborovanje avstrijskih industrijalcev. Na včerajšnjem zborovanju osrednje zveze avstrijskih industrijalcev bila sta tudi ministrski predsednik dr. Koerber in trgovinski minister baron Call. Predsednik Kink je proslavljal Koerberjevo delovanje v korist industriji. Sprejela se je potem soglasno resolucija, v kateri se izjavlja, da zborovanje daje gospodarski samostojnosti Avstrije prednost pred neugodno nagodbo z Ogrsko. Zborovanje je nadalje pozvalo vlado, naj na en ali drug način čim prej zaključi pogajanja z Ogrsko. — Sleđnič apelira zborovanje na državni zbor, naj podpira vlado v slučaju, da bo nagodba, sklenjena med našo in ogrsko vlado, ugodna za našo državno polovico.

Izpred sodišča.

Zaradi nepoštenosti pri trdki

Tönntes imel se je zagovarjati Alojzij Mihelič, ključarški delovodja iz Ljubljane, ker si je prisvojil pri trdki Spreitzer in pri Tönntesu načrte in razno orodje. Zagovarja se s tem, da mu je omenjene reči gospa Spreitzer za spomin podarila; glede odškodbe pri Tönntesu pa pravi, da je dal za glavni dobitak strelskemu klubu napraviti po nekem delavcu stojalo za album, katerega mu je kakor član podaril; enako stojalo je dal tudi izgotoviti za svojo nevesto; gosp. Tönntesu je hotel za novo leto podariti svetilko v beneškem slogu, katero je izdeloval neki delavec po njegovem načrtu. Ker je pa prišlo drugo delo vmes, ni izgotvil te svetilke, temveč je vzel posamezne kose domov. Sodni dvor ga je obsodil na 3 mesece težke ječe, poojstrane z 1 postom na teden.

Napačnega je radel. Na žagnansko nedeljo t. l. so se v Svetkovi gostilni v Sardinjivasi fantje med seboj stegli; tega boja se je udeležil tudi tovarniški delavec France Perčič iz Sostrega, in pri tej priliki je bil po Perčiču Tone Zidan z nožem v obraz ranjen, Karol Keber pa vgrizen v desni mazinček. Perčič taji dejanje in pravi, da jih je pri tem tepežu sam zadostil skupil. Zidan pa izpove, da je dobro videl obdolženca, kako da ga je hotel ta z nožem dregniti, a ker se mu je naglo pripognil, zadel je poleg stoječega Susterja; pa tudi Keber brez ovinkov prizna, da ga je Perčič v prst ugriznil. Sodišče mu je prisodilo 6 mesecev težke ječe.

Celovška porota.

Ponarejanje denarja. Dne 24. nov. Klobučarski pomočnik Iv. Obranovič, star 35 let, pristojen v Vukmanič na Hrvaškem, je ponarejal kronske petake, da bi dobil potrebno svoto, da otvori svojo trgovino. Po dvehletnih poskusih je naredil 169 kosov in sicer prav dobro. Začel je svojo „obrt“ v Trgu, izdajati je začel denar dne 21. sept. t. l. v Velikovcu. Tri kose je srečno spravil med ljudi, a ko je v Polaškovi gostilni hotel oddati četrtega, je natakarka spoznala, da je denar ponarejen. Orožniki so ga takoj prijeli in našli 165 petakov. Obtoženec svojo krivdo prizna, porota ga spozna ednoglasno krivim in sodišče ga obsodi na 18 mesecev težke ječe.

Telesna poškodba. Dne 24. nov. Jak. Šajnik, star 30 let, iz Šmarjete v Rožu, je obtožen tega hudodelstva. Po noči 19. maja t. l. je nastal v Stečnikovi gostilni v Apačah med fanti tepež, pri katerem se je imeno-vani posebno „odlikoval“. Napadel je Jak. Viharja, ki je bil čisto nedolžen, in ga teško poškodoval na desnem očesu, da je malone oslepel. Obtoženi taji, a priče izpovedo zanj neugodno. Dobil je 6 mesecev težke ječe.

Društva.

(Gospodinjске šole) občni zbor bo v nedeljo dne 30. novembra t. l., ob 11. uri dopoldne, v društvenih prostorih, Rimska cesta št. 9. Č. člani se uljudno vabijo k obilni udeležbi.

(Akademična podružnica s v. Cirila in Metoda v Gradcu) si je na svojem občnem zboru dne 23. novembra izbrala za leto 1902/1903 sledeči odbor: Cand. iur. Ferdo Lasič, predsednik; cand. phil. Janko Masten, tajnik; cand. iur. Štefan Rajh, blagajnik; cand. iur. Klemens Vobič, odb. namestnik.

Telefonska in brzjavna poročila.

Celovec, 27. novembra. Za danes je sklical g. Podgorc zaupni shod narodnih Slovencev, ki se posvetuje o organizaciji.

Dunaj, 27. novembra. Današnja seja je mirna. Razpravlja se o nujnem predlogu glede posojilništva. Nato pride v razpravo vladni predlog, naj se da 3.900.000 kron za po vremenskih ne-zgodah oškodovane kraje. Prihodnja seja bo še-le v torek. Državni zbor bo zboroval do 19. oziroma 20. decembra. Prihodnji torek bode na vrsti predloga o krošnjarstvu.

Dunaj, 27. nov. Danes so Mlado-čehi v državnem zboru predložili interpelacijo, če je res, da je v zadevi sodne razprave proti bivšemu okrajnemu glavarju Šlehti ministerski predsednik dvakrat tekom sodne razprave poklical nekega strokovnega izvedenca k sebi. Interpelantje imenujejo to kabinetno justico.

Dunaj, 27. nov. (C. B.) Vlada je danes predložila načrt zakona o odpravi službene kavicije državnih uradnikov. Po tem načrtu bi se vrstile kavicije tekom treh let po uveljavljanju tega zakona. — Zbornica razpravlja o nujnem predlogu posl. Fiedlerja glede izplačil in vplačil pri posojilnicah.

Dunaj, 27. novembra. Duhovnik Musil iz Olomuca se je povrnil sem od svojega znanstvenega potovanja po Arabskem. Na potovanju je bil od divjakov dvakrat napaden. Znanstveni uspeh tega potovanja je kolosalen.

Dunaj, 27. novembra. Vsenemška zveza v Berlinu se je obrnila do poslancev nemške ljudske stranke, naj pridejo v Nemčijo predavat o političnih in gospodarskih razmerah v Avstriji.

Dunaj, 27. nov. Ustavni odsek je včeraj dokončal razpravo o vprašanju do kam sega poslančeva imuniteta.

Trst, 27. nov. Včeraj popoldne je nastal v javnih skladiščih ogenj. Proti večeru so ogenj pogasili.

Essen, 27. nov. (C. B.) Prad svojim odhodom je nemški cesar na tukajšnjem kolodvoru nagovoril člane direktorija Kruppovih tovarn in zastopnike delavstva. Cesar je dejal, da je smatral za svojo dolžnost priti h Kruppovemu pogrebu, da se tako postavi ob stran vdove in hčera svojega prijatelja in da kot glava Nemčije ščit nemškega cesarja položi preko spomina pokojnikov, ki je postal žrtev zlobnih nasprotnikov. Krivica, ki se je storila Kruppu, je tako nizkotna, da mora rudečico sramu poštenim Nemcem privabiti na lica. To dejanje s svojimi nasledki ni družega kot umor, in storili so to dejanje ljudje, ki so doslej tudi hoteli biti Nemci, s katerimi družiti se pa bodi odslej sramota za vsakega nemškega delavca, ki spoštuje čast. Druženje s temi ljudmi bodi za nemške delavce izključeno.

Pariz, 27. novembra. V zavarovalnici Lesperance so odkrili defraudacijo 9 milijonov frankov.

Joliet, 27. nov. Prihodnje leto prirede ameriški Slovenci romanje v Rim in v staro domovino. Romanje bo vodil škof Stariha. S posebnim vlakom se pripeljejo obiskat tudi Ljubljano. (Ta sklep ameriških Slovencev iskreno pozdravljamo. Vsekakor bomo Slovenci v domovini preskrbeli dostojen sprejem dragim bratom iz daljnj Amerike. — Uredništvo).

Izdajatelj in odgovorni urednik: Dr. Ignacij Žitnik.